

2. Залялова І.М., Політова А.С. Чинники злочинності неповнолітніх (на підставі соціологічного дослідження). *Вісник пенітенціарної асоціації України*. 2018. № 3(5). С. 118-127.

3. Юзікова Н.С. Суспільство і злочинність неповнолітніх у розрізі епох (від Давнини і Середньовіччя до ХХІ ст.): монографія. Дніпропетровськ: Ліра, 2015. 327 с.

УДК 343(043.2)

Чорней С.В., к.ю.н.,
Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича,
м. Чернівці, Україна

ЩОДО ПИТАННЯ ПРО ЕМОЦІЙНУ СКЛАДОВУ ПСИХОЛОГІЧНОЇ ОЗНАКИ ОСУДНОСТІ

Психічна діяльність включає в себе як почуття – стале ставлення особи, так і емоції, які характеризуються короткочасним процесом, через який переживається почуття. Особливості емоційного процесу в кожному конкретному випадку визначаються індивідуально-психологічними особливостями особи, зокрема емоційним збудженням, сталістю почуттів, особливостями волі, змістом і структурою потреб та іншими суб'єктивними властивостями та станами.

В характеристиці психологічної картини антисуспільної поведінки емоційний стан особи в момент вчинення діяння відіграє відносно самостійну важливу роль, хоча при цьому емоції та почуття й не визначають змістовний бік усвідомлення. Дослідники проблеми осудності не виокремлюють емоційного стану суб'єкта в самостійну ознаку суб'єктивної сторони злочину, а здатність до прояву емоцій – в самостійну ознаку осудності, радше за все, за згубною звичкою створювати відповідні інтелектуальні конструкції, оглядаючись на наявні законодавчі визначення осудності чи неосудності. Ставлення до законодавчих визначень як до вершини інтелектуальної творчості, їхня фетишизація є проявом патерналізму, характерного для радянської доби розвитку кримінально-правової теорії. Сьогодні, коли Україна демонструє стремління до інтеграції в сім'ю європейських народів, такий підхід виглядає відверто архаїчним. Більш сучасним та раціональним через свою природність виглядає виокремлення в структурі осудності такої її ознаки, як здатність особи до прояву емоцій і контролю за ними. Недооцінювати емоційний фон вчинку та здатності до його утворення й керування емоціями в людській поведінці не варто. Емоції – це переживання людиною ставлення до самої себе та оточення. Емоції, як і почуття, мобілізують організм до адекватної адаптації, відображають стан людини,

її погляди на те, що вона робить або відчуває. Саме тому, емоційний стан особи значно впливає на її психічну діяльність. Він може як відігравати позитивну роль у сприйнятті вчинених дій, так і, навпаки, здатний значно звужувати межі свідомості і послаблювати критичну і контрольовану діяльність.

На нашу думку, емоційні моменти можуть допомогти глибше зрозуміти зміст суспільно небезпечної поведінки, спрямованість вчинених дій, зміст суб'єктивної сторони і мотивів вчиненого. Саме тому, без урахування емоційного стану неможливо повно і правильно оцінити поведінку особи й вирішити питання про її винуватість у вчиненні злочину. Емоційні стани, як особливий різновид компонентів психічної діяльності людини, пов'язані із внутрішніми процесами, які лежать в основі формування емоцій і мають взаємозв'язок із мотивацією, зокрема через те, що вони залежать як від розміру потреб так і від ймовірності їхнього задоволення. Конфлікт між різними мотиваційними тенденціями часто пов'язаний із мотиваційними конфліктами та відображає стосунки між мотивами та реальною дійсністю, яка відповідає мотивам діяльності [1, с. 205]. Тому емоційна ознака осудності повинна враховуватися судом при визначенні осудності особи. Але для цього її необхідно визначити, спочатку на доктринальному рівні, а у перспективі – можливо й на законодавчому.

Наявність цієї ознаки свідчить, що особа під час вчинення злочинного діяння була здатна керуватися певними емоціями. Нездатність до емоційних переживань під час вчинення злочинного діяння має свідчити про відсутність повної осудності, місце якої в такому випадку займає обмежена осудність, а можливо, навіть, і неосудність.

Емоції – це психічний процес, завдяки якому людина виявляє своє (суб'єктивне) ставлення до задоволення чи незадоволення своїх біологічних потреб. Адже, емоції, як і почуття людини, визначаються поняттям «афективна сфера», яка є однією із важливих сторін психічної діяльності людини [2]. З психологічної точки зору, емоції людини можна трактувати як переживання, настроїв, специфічні відчуття, афекти, почуття. Переживання можуть складатися зі слабких почуттів, наприклад, задоволення, і сильних почуттів або емоцій, наприклад, гніву, радості [3, с. 8].

Супроводжуючи практично будь-які прояви життєдіяльності організму, емоції служать одним з головних механізмів внутрішньої та зовнішньої регуляції психічної діяльності й поведінки, спрямованих на задоволення актуальних потреб. У нормі кожна людина відчуває емоції – тобто якимсь чином реагує, оцінюючи те, що відбувається навколо, або саму себе. Емоційний відгук може проявлятися і більш бурхливо, і більш стримано, але він завжди є. Саме тому, в сучасних наукових психологічних дослідженнях особливу увагу приділяють емоційному

інтелекту – EQ, який за своїм значенням вже конкурує із давно прийнятим і визнаним IQ.

Таким чином, психологічна ознака осудності – це здатність особи не лише до усвідомлення фізичних та кримінально-правових ознак вчиненого діяння та до керування його вчиненням, але й здатність до його емоційного переживання й керування таким переживанням та постановки мети й мотивування своєї поведінки.

Література

1. Мотрук Т.О. Емоційні стани особистості як психологічний феномен. *Вісник Харківського національного університету*. Серія «Психологія», 2011. Вип. 937. С. 202-205.

2. Короткий курс лекцій з дисципліни «Патопсихологія». URL: <https://psihologiya/patopsihologiya//136010164937/htm>.

3. Саржевський С.Н. Психологія та патологія емоцій, волі, уваги: навчально-методичний посібник для студентів 4 курсу медичних факультетів зі спеціальностей «Лікувальна справа» та «Педіатрія». Запоріжжя, 2017. 72 с.

УДК 343.211(043.2)

Шаблистий В.В., д.ю.н., професор,
Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ,
м. Дніпро, Україна

СУЧАСНІ ВИКЛИКИ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ З ПРАВА ТА ПРАВООХОРОННОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Вже як мінімум останніх п'ять років актуальною є проблема розвитку так званих регульованих професій, доступ до яких має забезпечуватися жорсткими вимогами до набуття фахових спеціальних компетентностей та до досягнення програмних результатів навчання (обсягу умінь та знань) здобувачами вищої освіти таких закладів вищої освіти. Саме доступ до юридичної професії викликає чи не найбільші дискусії та полеміки, коли одна зацікавлена сторона готова чути лише схвальні відгуки на власні пропозиції по реформуванню юридичної освіти в Україні. Чого лише варті законопроекти про юридичну освіту, автори яких відверто лобіювали інтереси окремих правничих шкіл, говорячи про те, що заклади вищої освіти зі специфічними умовами навчання системи МВС України не здатні підготовувати юриста, який буде затребуваний на ринку праці та зможе якісно виконувати функції судді, нотаріуса, адвоката та прокурора (реальна ситуація є такою, що навіть підготовка кадрів вищої кваліфікації в ЗВО МВС в разі перевищує відповідні показники ЗВО МОН України). Інші професії, що вимагають юридичної освіти, до правничих не були спочатку віднесені різними проектами концепцій правничої освіти. Мова